

IETEIKUMI

KOMISIJA

KOMISIJAS IETEIKUMS

(2009. gada 7. maijs)

par savienojuma pabeigšanas tarifu reglamentāciju fiksētajos un mobilajos tīklos Eiropas Savienībā

(2009/396/EK)

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīvu 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (pamatdirektīva) ⁽¹⁾ un jo īpaši tās 19. panta 1. punktu,

apspriedusies ar Komunikāciju komiteju,

tā kā:

- (1) Saskaņā ar Direktīvas 2002/21/EK 8. panta 3. punktu valsts pārvaldes iestādēm (VPI) jāveicina iekšējā tirgus attīstība, *inter alia* pārredzami sadarbojoties savā starpā un ar Komisiju, lai nodrošinātu konsekventas regulatīvās prakses izveidi. Tomēr, novērtējot vairāk nekā 850 pasākumu projektus, kuri paziņoti saskaņā ar Direktīvas 2002/21/EK 7. pantu, konstatēts, ka joprojām pastāv nepilnības balss izsaukuma savienojuma pabeigšanas tarifu reglamentācijā.
- (2) Kaut arī lielākajā daļā dalībvalstu pastāv zināma veida orientācija uz izmaksām, tajās tomēr pastāv arī atšķirības cenu kontroles pasākumu jomā. Papildus izvēlēto izmaksu noteikšanas rīku lielajai daudzveidībai pastāv arī dažāda prakse šo rīku izmantošanā. Šis apstāklis visā Eiropas Savienībā padziļina plaisu starp vairumtirdzniecībā piemērotajiem savienojuma pabeigšanas tarifiem, un to tikai daļēji var izskaidrot ar valstu īpatnībām. Ar

Komisijas Lēmumu 2002/627/EK ⁽²⁾ izveidotā Eiropas Regulatoru grupa (ERG) to atzinusi arī tās kopējā nostājā par fiksēto zvanu savienojuma pabeigšanas tarifu simetriju un mobilo zvanu savienojuma pabeigšanas tarifu simetriju. Daudzos gadījumos mazākiem fiksētajiem vai mobilajiem operatoriem VPI ir atļāvušas piemērot augstākus savienojuma pabeigšanas tarifus, pamatojoties uz to, ka šie operatori tirgū ir ienācēji, kuriem nav apjomradītu ietaupījumu sniegtās priekšrocības, un/vai ka tiem piemēro atšķirīgus izmaksu nosacījumus. Šāda asimetrija ir gan valstu iekšienē, gan ārpus to robežām, kaut gan ar laiku tā pamazām mazinās. ERG kopējā nostājā atzina, ka ierastos apstākļos savienojuma pabeigšanas tarifiem būtu jābūt simetriskiem un asimetrijai ir vajadzīgs pienācīgs pamatojums.

- (3) Būtiskās atšķirības savienojuma pabeigšanas tarifu reglamentācijā fiksētajos un mobilajos tīklos rada būtisku konkurences kropļojumu. No vienas puses, varētu uzskatīt, ka savienojuma pabeigšanas tirgos ieguvēji ir visi divpusējā piekļuvē iesaistītie operatori, bet, no otras puses, šie operatori cits ar citu konkurē attiecībā uz vieniem un tiem pašiem abonentiem, kā rezultātā savienojuma pabeigšanas tarifi var kļūt par ietekmīgu stratēģijas un konkurences aspektu. Ja savienojuma pabeigšanas tarifi pārsniedz faktiskās izmaksas, būtiski mainās fiksēto un mobilo tirgu un patērētāju proporcija. Turklāt tirgos, kur tirgus operatoru starpā ir sadalīts nesimetriski, var rasties situācija, kurā mazāko konkurentu maksājumi lielākajiem konkurentiem krietni pieaug. Turklāt vairākās dalībvalstīs mobilo savienojumu pabeigšanas tarifu absolūtais līmenis paliek augsts, salīdzinot ar tiem tarifiem, kādi tiek piemēroti vairākās citās valstīs ārpus Eiropas Savienības, kā arī salīdzinot ar fiksētajiem savienojuma pabeigšanas tarifiem, un tātad galapatērētājiem vēl arvien ir jāmaksā augstas cenas, kas tomēr arī samazinās. Augstiem savienojuma pabeigšanas tarifiem ir tendence veicināt augstas mazumtirdzniecības cenas par izejošajiem zvaniem un attiecīgi mazākam lietošanas apjomam, tā mazinot patērētāju labklājību.

⁽¹⁾ OV L 108, 24.4.2002., 33. lpp.⁽²⁾ OV L 200, 30.7.2002., 38. lpp.

- (4) Saskaņotības trūkums izmaksu uzskaites principu piemērošanā savienojuma pabeigšanas tirgos pašlaik liecina par vajadzību pēc vienotas pieejas, kas sniegtu lielāku tiesisko skaidrību un dotu pareizus stimulus potenciālajiem investoriem, kā arī mazinātu regulatīvo slogu, kas apgrūtina operatorus, kuri pašlaik darbojas vairākās dalībvalstīs. Saskaņotas reglamentācijas mērķis savienojuma pabeigšanas tirgos valstu pārvaldes iestādēm ir skaidrs, un tās šo mērķi atzīst; turklāt Komisija to vairākkārt ir paudusi saistībā ar to pasākumu projekta novērtējumu, par kuriem ir paziņots saskaņā ar Direktīvas 2002/21/EK 7. pantu.
- (5) Saskaņā ar dažām reglamentējošo noteikumu prasībām attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem, proti, saskaņā ar 9. pantu, 11. pantu un 13. pantu kopā ar 20. apsvērumu Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīvā 2002/19/EK par piekļuvi elektronisko komunikāciju tīkliem un ar tiem saistītām iekārtām un to savstarpēju savienojumu (piekļuves direktīva)⁽¹⁾, ir nepieciešams, lai tiktu ieviesti piemēroti izmaksu uzskaites mehānismi un cenu kontroles pienākumi.
- (6) Komisijas 2005. gada 19. septembra Ieteikums 2005/698/EK par uzskaites nodalīšanu un izmaksu uzskaites sistēmām saskaņā ar elektroniskās komunikācijas reglamentējošiem noteikumiem⁽²⁾ radīja pamatu to īpašo noteikumu konsekventai piemērošanai, kuri attiecas uz izmaksu uzskaiti un atsevišķas grāmatvedības nodrošināšanu, lai uzlabotu reglamentējošo grāmatvedības sistēmu, metodoloģijas, revīzijas un paziņošanas procesu caurskatāmību, kas nesīs labumu visām iesaistītajām pusēm.
- (7) Balss izsaukuma savienojuma pabeigšana vairumtirdzniecībā ir pakalpojums, kas nepieciešams, lai pabeigtu vānu savienojumus ar sazvānāmo vietu (fiksētajos tīklos) vai ar abonentiem (mobilajos tīklos). Maksas iekasēšanas sistēmai Eiropas Savienībā pamatā ir princips, ka par savienojumu maksā izsaucēja tīkls, un tas nozīmē, ka savienojuma pabeigšanas maksu nosaka izsaucamais tīkls un samaksā izsaucēja tīkls. Izsaucamajai pusei par šo pakalpojumu netiek nosūtīts rēķins, un tai parasti nav stimula reaģēt uz savienojuma pabeigšanas cenu, ko nosaka tās tīkla nodrošinātājs. Šādā kontekstā pārmērīgi augstu cenu noteikšana ir reglamentējošo iestāžu galvenā problēma no konkurences aspekta. Augstās savienojuma pabeigšanas cenas tiek kompensētas, nosakot augstāku maksu par zvanišanu tiešajiem lietotājiem. Savienojuma pabeigšanas tirgos pastāvot divpusējai piekļuvei, potenciālas konkurences problēmas rada arī operatoru šķērs-subsidēšana. Šīs potenciālās konkurences problēmas ir kopīgas gan fikstījiem, gan mobilajiem savienojuma pabeigšanas tirgiem. Tāpēc attiecībā uz savienojumu pabeidzēju operatoru spējām un stimuliem paaugstināt cenas būtiski virs izmaksu līmeņa vidējā termiņā par vispiemērotāko ieviešanu veidu, kas risinātu šo problēmu, tiek uzskatīta cenu orientēšana. Direktīvas
- 2002/19/EK 20. apsvērumā atzīmēts, ka izmaksu segšanas metodei būtu jāatbilst apstākļiem. Ņemot vērā savienojuma pabeigšanas tirgu īpašo raksturu un ar šo aspektu saistītos apsvērumus par konkurences un pakalpojuma sniegšanas jautājumiem, Komisija jau sen ir konstatējusi, ka vienotas pieejas izstrāde, kas būtu balstīta uz efektīvu cenu standartu un simetrisku savienojuma pabeigšanas tarifu piemērošanu, paaugstinātu efektivitāti un veicinātu ilgtspējīgu konkurenci, bet tiešajiem lietotājiem tā nozīmētu maksimālu guvumu cenas un piedāvāto pakalpojumu ziņā.
- (8) Saskaņā ar Direktīvas 2002/21/EK 8. panta 1. punktu dalībvalstis nodrošina to, ka, veicot šajā direktīvā un īpašajās direktīvās noteiktos reglamentējošos uzdevumus, jo īpaši tos, kas paredzēti efektīvas konkurences nodrošināšanai, valsts pārvaldes iestādes iespēju robežās ņem vērā vēlamību padarīt noteikumus tehnoloģiski neitrālus. Vēl Direktīvas 2002/21/EK 8. panta 2. punkts paredz, ka valsts pārvaldes iestādēm ir jāveicina konkurence, cita starpā nodrošinot to, ka visi tiešie lietotāji gūst vislielāko labumu attiecībā uz šā pakalpojuma izvēli, cenu un kvalitāti un ka konkurence netiek kropļota vai ierobežota. Lai sasniegtu šos mērķus un panāktu konsekvētu tiesību akta piemērošanu, regulētie savienojuma pabeigšanas tarifi pēc iespējas drīz ir jāsamazina līdz efektīva operatora izmaksām.
- (9) Konkurences apstākļos operatoriem būtu jāsaņem, balstoties uz pašreizējām izmaksām, un viņiem nebūtu jāsaņem kompensācija par izmaksām, kas radušās neefektivitātes dēļ. Tāpēc agrākie izmaksu rādītāji ir jāsaņem ar pašreizējiem izmaksu rādītājiem, lai atspoguļotu efektīva operatora izmaksas, kurš izmanto modernas tehnoloģijas.
- (10) Operatoriem, kuri saņem kompensāciju par faktiskajām izmaksām, kas rodas par savienojuma pabeigšanu, nav īpašu stimulu paaugstināt efektivitāti. Pretēja modeļa ieviešana atbilst tīkla attīstības mērķiem, lai tīklus izmantotu efektīvi operatori, tāpēc, pamatojoties uz pašreizējām izmaksām, ir izstrādāts efektīva tīkla ekonomiskais un inženiertehniskais modelis. Tas atspoguļo drīzāk nepieciešamo iekārtu daudzumu, nevis faktiski nodrošināto, un neņem vērā agrākās izmaksas.
- (11) Ņemot vērā faktu, ka augšupejošā modeļa pamatā lielākoties ir atvasinātie dati, piemēram, tīkla izmaksas aprēķina, izmantojot no aprīkojuma tirgotājiem saņemto informāciju, regulatoriem varētu rasties vēlme augšupejošā modeļa rezultātus apvienot ar lejupejošā modeļa rezultātiem – lai iegūtu pēc iespējas labākus rezultātus un lai ekspluatācijas un kapitāla izmaksas, kā arī izmaksu sadalījums starp hipotētisko un faktisko operatoru pārlieku neatšķirtos. Lai konstatētu un novērstu iespējamās augšupejošā modeļa trūkumus, piemēram, informācijas asimetriju, valsts pārvaldes iestādes var salīdzināt augšupejošo modeli izmantojošās pieejas rezultātus ar rezultātiem, kas gūti, izmantojot atbilstīgo lejupejošo modeli, kurā izmantoti auditēti dati.

(1) OV L 108, 24.4.2002., 7. lpp.

(2) OV L 266, 11.10.2005., 64. lpp.

- (12) Izmaksu modelis ir jābalsta uz modelim atvēlētajā laika posmā pieejamiem efektīviem tehnoloģiskajiem risinājumiem, ja vien tos ir iespējams realizēt. Tāpēc saistībā ar tagad veidotu pretēju modeli faktiski var pieņemt, ka attiecībā uz fiksētajiem tīkliem galvenais tīkls būs balstīts uz jaunas paaudzes tīklu (JPT). Attiecībā uz mobilajiem tīkliem – pretējais modelis ir jābalsta uz tīkla piekļuves daļā izmantotās otrās un trešās paaudzes tehnoloģiju kombināciju, atspoguļojot paredzamo situāciju, taču var pieņemt, ka galvenā daļa būs balstīta uz JPT.
- (13) Ņemot vērā savienojuma pabeigšanas tirgum raksturīgās īpašības, savienojuma pabeigšanas pakalpojumu izmaksas ir jāaprēķina, pamatojoties uz progresīvām ilgtermiņa pieauguma izmaksām (IPI). IPI modeli visas izmaksas kļūst mainīgas, un, tā kā ir pieņemts, ka ilgtermiņā visi aktīvi tiek nomainīti, maksas noteikšana, pamatojoties uz IPI, ļauj efektīvi kompensēt izmaksas. IPI modeļos ietilpst tikai tās izmaksas, kas rodas, nodrošinot noteiktu pieaugumu. Pieauguma izmaksu metode, kas piesaista tikai efektīvi radušās izmaksas, kuras netiek kompensētas, ja pakalpojums, kas nodrošina šo pieaugumu, vairs netiek sniegts (t. i., novēršamās izmaksas), veicina efektīvu ražošanu un patēriņu, kā arī mazina iespējamus konkurences kropļojumus. Jo mazāk savienojuma pabeigšanas tarifi ir saistīti ar papildu izmaksām, jo lielāki ir konkurences kropļojumi starp fiksēto un mobilo sakaru tirgiem un/vai operatoriem, kuru rokās esošās tirgus daļas un datu plūsmas ir asimetriskas. Tāpēc ir pamatoti piemērot IPI metodi tīrā veidā, kaut arī attiecīgais pieaugums ir savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojums vairumtirdzniecībā un iekļauj tikai novēršamās izmaksas. IPI pieeja ļautu segt visas nemainīgās un mainīgās papildu izmaksas (jo pieņem, ka ilgākā laikposmā nemainīgās izmaksas kļūst par mainīgajām izmaksām), kuras rada savienojuma pabeigšanas pakalpojuma sniegšana vairumtirdzniecībā, un tādējādi veicinātu izmaksu segšanas efektivitāti.
- (14) Novēršamās izmaksas ir starpība starp identificētajām kopējām ilgtermiņa izmaksām, kas rodas operatoram, kurš sniedz pilnu pakalpojumu klāstu, un identificētajām kopējām ilgtermiņa izmaksām, kas rodas operatoram, kurš arī sniedz pilnu pakalpojumu klāstu, izņemot savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojumu vairumtirdzniecībā, kas nodrošināts trešām personām (t. i., tāda operatora vienkāršās izmaksas, kurš trešām personām nepiedāvā savienojuma pabeigšanas pakalpojumu). Lai nodrošinātu izmaksu atbilstošu piesaistīšanu, ir skaidri jānošķir tās izmaksas, kuras saistītas ar datu plūsmu, t. i., visas tās nemainīgās un mainīgās izmaksas, kuras pieaug, ja palielinās datu plūsmas apjoms, un tās izmaksas, kuras nav saistītas ar datu plūsmu, t. i., visas tās izmaksas, kuras nepieaug, ja palielinās datu plūsmas apjoms. Lai identificētu novēršamās izmaksas, kas saistītas ar savienojuma pabeigšanas zvana vairumtirdzniecībā, ir jāizslēdz tās izmaksas, kuras nav saistītas ar datu plūsmu. Turklāt būtu pareizi izmaksas, kuras saistītas ar datu plūsmu, vispirms piesaistīt citiem pakalpojumiem (piemēram, izejošajiem zvaniem, īsziņām, MMS, platjoslas pakalpojumiem, līniju nomai utt.), bet savienojuma pabeigšanas balss izsaukumu vairumtirdzniecībā atstāt kā pēdējo pakalpojumu, ko ņem vērā. Tāpēc izmaksām, kuras piesaistītas savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojumam vairumtirdzniecībā, ir jābūt līdzīgām tikai tām papildu izmaksām, kuras rodas, nodrošinot šo pakalpojumu. Tādā veidā izmaksu uzskaitē, kas fiksētajos un mobilajos tirgos balstīta uz IPI metodi saistībā ar savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojumiem vairumtirdzniecībā, ļauj kompensēt tikai tās izmaksas, kuras varētu novērst, ja trešām personām vairs nesniegtu savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojumu vairumtirdzniecībā.
- (15) Ir skaidrs, ka savienojuma pabeigšanas zvans ir pakalpojums, kas dod labumu gan izsaucējam, gan izsaucamajam pusei (ja saņēmējs negūtu šo labumu, viņš neapstiprinātu zvānu), bet tas savukārt liecina, ka abām pusēm ir jāpieņem izmaksu veidošana. Izmaksu radīšanas principa izmantošana, nosakot tādas cenas, kas ir saistītas ar izmaksām, nozīmētu, ka šīs izmaksas būs jāsedz pašam izmaksu radītājam. Ja atzīstam, ka savienojuma pabeigšanas zvana tirgiem ir divējāda būtība, kurā izmaksu lielumu nosaka abas puses, tādā gadījumā ne visas saistītās izmaksas ir jākompensē ar savienojuma pabeigšanas regulētas vairumtirdzniecības maksas palīdzību. Tomēr šī ieteikuma mērķa sasniegšanas labad visas novēršamās izmaksas, kuras rodas, nodrošinot savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojumu vairumtirdzniecībā, var kompensēt, izmantojot vairumtirdzniecības maksu, piemēram, visas tās izmaksas, kuras pieaug, ja palielinās savienojuma pabeigšanas datu plūsma vairumtirdzniecībā.
- (16) Nosakot savienojuma pabeigšanas tarifus, jebkurai atkāpei no vienotā efektīvā izmaksu līmeņa ir jābūt balstītai uz objektīvām izmaksu atšķirībām, kuras ir ārpus operatoru kontroles. Fiksētajos tīklos nav konstatētas nekādas objektīvas izmaksu atšķirības, kuras būtu ārpus operatora kontroles. Mobilajos tīklos *nevienmērīga spektra piešķiršanu* var atzīt par ārēju faktoru, kura dēļ mobilajiem operatoriem veidojas atšķirīgas izmaksas par vienu vienību. Ārēji nosacītas izmaksu atšķirības var veidoties, ja spektra piešķiršana nav notikusi, pamatojoties uz tirgus mehānismiem, bet gan vēlākā licencēšanas procesā. Ja spektra piešķiršana notiek ar tirgus mehānisma palīdzību, piemēram, organizējot izsoli, vai ja pastāv sekundārais tirgus, izmaksu atšķirības, kas balstītas uz frekvences atšķirībām, kļūst vairāk iekšēji noteiktas, un tās var ievērojami samazināties vai pat izzust.
- (17) Mobilo sakaru tirgu jaunajiem dalībniekiem – pirms minimālā efektivitātes līmeņa sasniegšanas – pārejas periodā rodas augstākas izmaksas par vienu vienību. Šādā gadījumā VPI – pēc tam, kad konstatēts, ka mazumtirdzniecības tirgū pastāv šķēršļi saistībā ar ieiešanu tirgū un tā paplašināšanu, – var atļaut pārejas periodā (līdz četriem gadiem kopš ieiešanas tirgū) kompensēt izmaksu starpību, kas rodas salīdzinājumā ar modelētā operatora izmaksām. Ņemot vērā ERG kopejo nostāju, ir saprātīgi asimetrijas novēršanai paredzēt četrus gadus ilgu periodu; minētā pieņēmuma pamatā ir prognoze par to, ka no

brīža, kad ir ieiets mobilo sakaru tirgū, ir vajadzīgi trīs līdz četri gadi, lai iekarotu 15 līdz 20 % lielu tirgus daļu un tādējādi sasniegtu minimālo efektivitātes līmeni. Atšķirīgā situācijā atrodas fiksēto sakaru tirgus jaunie dalībnieki, jo šajā gadījumā pastāv iespēja zemas izmaksas par vienību nodrošināt tad, ja tīklus izvietoj galvenokārt ļoti blīvos maršrutos, jo īpaši kādā noteiktā ģeogrāfiskā teritorijā, un/vai attiecīgos tīkla ieejas punktus irējot no to īpašniekiem.

- (18) Vislabāk ir izmantot vērtības krišanās metodi, kas atspoguļo attiecīgā aktīva ekonomisko vērtību. Tomēr, ja spēcīga ekonomiskās vērtības krišanās modeļa izstrāde nav iespējama, var izmantot citas metodes, tostarp taisnvirziena amortizāciju, gada atskaitījumus vai mainīgu gada atskaitījumu likmi. Kritērijs, pēc kāda izvēlēties alternatīvas metodes, ir tas apstāklis, cik cieši tās var būt saistītas ar vērtības krišanās ekonomisko līdzekli. Tādējādi, ja spēcīga ekonomiskās vērtības krišanās modeļa izstrāde nav iespējama, visu būtisko aktīvu amortizācijas profils pretējā modeļa ietvaros ir jānovērtē atsevišķi, un ir jāizvēlas tā metode, kura rada ekonomiskās vērtības krišanās metodei līdzvērtīgu amortizācijas profilu.
- (19) Attiecībā uz efektivitātes mērogu fiksētajos un mobilajos tirgos tiek ņemti vērā dažādi apsvērumi. Minimālo efektivitātes pakāpi var nodrošināt fiksēto un mobilo sektoru dažādos līmeņos, jo tā ir atkarīga no katram šim sektoram piemērojamajiem dažādajiem reglamentējošajiem un komerciālajiem apstākļiem.
- (20) Regulējot savienojuma pabeigšanas maksu vairumtirdzniecībā, VPI nedrīkst ne aizkavēt, ne atturēt operatorus no pārejas uz alternatīvu pasākumu izmantošanu, lai nākotnē mainītu savienojuma pabeigšanas datu plūsmu tādā mērā, ka šie pasākumi atbilstu konkurences tirgum.
- (21) Pārejas periods līdz 2012. gada 31. decembrim ir jāuzskata par pietiekami ilgu, lai ļautu VPI ieviest izmaksu modeli un operatoriem attiecīgi pieskaņot savus biznesa plānus, vienlaikus, no otras puses, atzīstot arvien izteiktāko vajadzību nodrošināt, ka patērētāji gūst maksimālo labumu attiecībā uz efektīviem un uz izmaksām balstītiem savienojuma pabeigšanas tarifiem.
- (22) VPI, kuru resursu apjoms ir ierobežots, izņēmuma gadījumā, iespējams, ir vajadzīgs papildu pārejas periods, lai sagatavotu ieteikto izmaksu modeli. Šādos apstākļos, ja VPI spēj pierādīt, ka kāda cita metodoloģija (piemēram, salīdzinošā novērtēšana), kas nav tā, kura izmantota pretējā IPI modelī, un kas balstīta uz pašreizējiem izmaksu rezultātiem, nodrošina tādu iznākumu, kurš saskan ar šā ieteikuma prasībām, un sniedz efektīvus

rezultātus, kas atbilst konkurences tirgū esošajiem, tā, pamatojoties uz šo alternatīvo metodi, var apsvērt iespēju noteikt pagaidu cenas līdz 2014. gada 1. jūlijam. Ja tādām VPI, kuru rīcībā nav pietiekami daudz līdzekļu, objektīvu iemeslu dēļ rastos nesamērīgas grūtības pēc minētā datuma izmantot ieteikto metodoloģiju izmaksu aprēķināšanai, tad šādas VPI līdz šā ieteikuma pārskatīšanas dienai var izmantot alternatīvu metodoloģiju – ja vien struktūra, kura izveidota sadarbības nodrošināšanai starp VPI un Komisiju (tostarp arī ar attiecīgajām darba grupām), sniedz pietiekamu praktisku atbalstu un palīdzību, lai risinātu ar līdzekļu trūkumu un it īpaši ar ieteiktās metodes ieviešanas izmaksām saistītus jautājumus. Jebkuram no minētajiem iznākumiem, ko rada alternatīvās metodes, nevajadzētu pārsniegt vidējos savienojuma pabeigšanas tarifus, ko VPI noteikusi, ieviešot ieteikamo izmaksu metodoloģiju.

- (23) Šis ieteikums ir ticis nodots sabiedriskai apspriešanai,

AR ŠO IESAKA.

1. Izveidojot cenu kontroli un nosakot izmaksu uzskaites pienākumus saskaņā ar Direktīvas 2002/19/EK 13. pantu tiem operatoriem, kurus valsts pārvaldes iestādes (VPI) ir izraudzījušas par tādiem, kuriem piemīt liela tirgus spēja attiecībā uz savienojuma pabeigšanas balss zvaniem vairumtirdzniecības tirgos atsevišķos sabiedriskajos telefona tīklos (turpmāk tekstā – fiksētie un mobilie savienojuma pabeigšanas tirgi), pēc tam, kad VPI ir veikušas tirgus analīzi saskaņā ar Direktīvas 2002/21/EK 16. pantu, VPI ir jānosaka savienojuma pabeigšanas tarifi, pamatojoties uz izmaksām, kādas rodas efektīvam operatoram. Tas nozīmē, ka šie tarifi būtu arī simetriski. To darot, VPI ir jāievēro turpmāk noteiktā kārtība.
2. Ieteicams efektīvo izmaksu novērtējumu balstīt uz pašreizējām izmaksām un lietot pretējā modeļa metodi, kas balstīta uz ilgtermiņa pieauguma izmaksām (IPI) kā atbilstīgu izmaksu aprēķinu metodoloģiju.
3. Lai verificētu un uzlabotu rezultātu robustumu un veiktu attiecīgus pielāgojumus, VPI var augšupejošā modeļa rezultātus salīdzināt ar lejupejošā modeļa rezultātiem (tajā izmanto auditētus datus).
4. Izmaksu modelis ir jābalsta uz efektīvām tehnoloģijām, kuras ir pieejamas tajā laika posmā, kurš attiecas uz šo modeli. Tāpēc gan fiksētā, gan mobilā tīkla galvenā daļa būtībā varētu būt jaunās paaudzes tīkls (JPT). Mobilo tīklu piekļuves daļa ir jābalsta arī uz otrās un trešās paaudzes telefonijas kombināciju.

5. Dažādās šeit minētās izmaksu kategorijas ir jādefinē šādi:

a) "pieauguma izmaksas" ir izmaksas, kuras var novērst, ja kāds īpašs pieaugums vairs netiek nodrošināts (pazīstamas arī kā novēršamās izmaksas);

b) "ar datu plūsmu saistītās izmaksas" ir visas tās nemainīgās un mainīgās izmaksas, kuras pieaug līdz ar datu plūsmas palielināšanos.

6. IPI modeļa ietvaros attiecīgais pieaugums ir jādefinē kā savienojuma pabeigšanas balss izsaukuma pakalpojums vairumtirdzniecībā, ko sniedz trešām personām. Tas nozīmē, ka, novērtējot pieauguma izmaksas, VPI ņem vērā atšķirību starp kopējām ilgtermiņa izmaksām, kuras rodas operatoram, kas nodrošina pilnu pakalpojumu klāstu, un kopējām ilgtermiņa izmaksām, kuras šim operatoram rodas, ja nav savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojuma vairumtirdzniecībā, ko sniedz trešām personām. Ir savstarpēji jānošķir arī izmaksas, kas saistītas ar datu plūsmu, un izmaksas, kas nav saistītas ar datu plūsmu, un tāpēc pēdējās izmaksas ir jāizslēdz, kad tiek aprēķināti savienojuma pabeigšanas tarifi vairumtirdzniecībā. Ieteicamā metode, kā noteikt attiecīgās pieauguma izmaksas, būtu tāda, ka ar datu plūsmu saistītās izmaksas vispirms tiek piesaistītas pakalpojumiem, kuri nav savienojuma pabeigšanas balss zvani vairumtirdzniecībā, lai beigās šim savienojuma pabeigšanas balss zvana pakalpojumam vairumtirdzniecībā piesaistītu tikai atlikušās ar datu plūsmu saistītās izmaksas. Tas nozīmē, ka tikai tās izmaksas, kuras būtu novēršamas, ja savienojuma pabeigšanas balss zvana pakalpojumu vairumtirdzniecībā vairs nenodrošinātu trešām personām, ir jāpiesaista regulētajiem savienojuma pabeigšanas balss zvana pakalpojumiem. Principi, kā aprēķināt savienojuma pabeigšanas balss zvana pakalpojuma vairumtirdzniecībā pieaugumu attiecīgajos fiksētajos un mobilajos savienojuma pabeigšanas tīklos, ir sīkāk raksturoti pielikumā.

7. Ieteicamā metode, kā noteikt aktīvu vērtības krišanos, ir visos iespējamajos gadījumos izmantot ekonomisko nolietojumu.

8. Pieņemot lēmumu par modelētā operatora atbilstīgu efektivitātes līmeni, VPI ir jāņem vērā principi, pēc kādiem definēt atbilstīgos efektivitātes līmeņus fiksētajos un mobilajos savienojuma pabeigšanas tīklos, kā tas ir noteikts šā ieteikuma pielikumā.

9. Jebkāda izmaksu efektivitātes līmeņu noteikšana, atkāpjoties no iepriekš minētajiem principiem, ir jāpamato ar objektīvām izmaksu atšķirībām, kuras ir ārpus attiecīgo operatoru kontroles. Šādas objektīvas izmaksu atšķirības var rasties mobilajos savienojuma pabeigšanas tirgos nevienmērīga spektra piešķiruma dēļ. Tādā mērā, kādā papildu

spektrs, kas iegādāts, lai nodrošinātu savienojuma pabeigšanas zvans vairumtirdzniecībā, ir iekļauts izmaksu modelī, VPI ir regulāri jāizvērtē visas objektīvās izmaksu atšķirības, *inter alia* ņemot vērā apstākli, vai, raugoties no progresa viedokļa, šo papildu spektru var padarīt pieejamu, izmantojot piešķiršanas procesus, kas balstīti uz tirgus likumiem un spēj mazināt jebkādas izmaksu atšķirības, kas rodas sakarā ar esošo piešķirumu, vai arī šis nosacītais izmaksu neizdevīgums laika gaitā samazinās, tiklīdz palielinās vēlāko ienācēju tirgus apjomi.

10. Ja ir iespējams pierādīt, ka to mobilo sakaru tirgus jaunpieņacēju papildu izmaksas par vienu vienību, kuru darbības apjoms nesasniedz minimālo lietderīgo apjomu, ir augstākas nekā modelētā operatora izmaksas, tad – pēc tam, kad konstatēts, ka mazumtirdzniecības tirgū pastāv šķēršļi saistībā ar ieiešanu tirgū un tā paplašināšanu, – pārejas perioda laikā VPI var atļaut izmaksu starpību amortizēt, izmantojot regulētus savienojuma pabeigšanas tarifus. Jebkurš šāds periods nedrīkst pārsniegt četrus gadus, skatot no brīža, kad jaunpieņacējs ieiet tirgū.

11. Šis ieteikums neierobežo iepriekšējos reglamentējošos lēmumus, kādus VPI ir pieņēmušas attiecībā uz tajā ietvertajiem jautājumiem. Neatkarīgi no tā VPI ir jānodrošina, ka līdz 2012. gada 31. decembrim savienojuma pabeigšanas tarifi ir ieviesti izdevīgā un simetriskā līmenī, ņemot vērā jebkādas objektīvas izmaksu atšķirības, kuras identificētas saskaņā ar 9. un 10. punktu.

12. Izņēmuma gadījumā, ja – it īpaši ierobežotu resursu dēļ – VPI nespēj savlaicīgi izstrādāt ieteicamo izmaksu modeli un ja tā spēj pierādīt, ka kāda cita metodoloģija, kas nav tā, kura izmantota pretējā IPI modelī, un kas balstīta uz pašreizējiem izmaksu rezultātiem, dod tādu iznākumu, kurš saskan ar šā ieteikuma prasībām, un sniedz efektīvus rezultātus, kas atbilst konkurences tirgus apstākļiem, VPI var apsvērt iespēju līdz 2014. gada 1. jūlijam noteikt pagaidu cenas, pamatojoties uz šo alternatīvo metodi. Ja tādām VPI, kuru rīcībā nav pietiekami daudz līdzekļu, objektīvu iemeslu dēļ rastos nesamērīgas grūtības pēc minētā datuma izmantot ieteikto metodoloģiju izmaksu aprēķināšanai, tad šādas VPI līdz šā ieteikuma pārskatīšanas dienai var izmantot alternatīvu metodoloģiju – ja vien struktūra, kura izveidota sadarbības nodrošināšanai starp VPI un Komisiju (tostarp arī ar attiecīgajām darba grupām), sniedz pietiekamu praktisku atbalstu un palīdzību, lai risinātu ar līdzekļu trūkumu un it īpaši ar ieteiktās metodes ieviešanas izmaksām saistītus jautājumus. Jebkuram no minētajiem iznākumiem, ko rada alternatīvās metodes, nevajadzētu pārsniegt vidējos savienojuma pabeigšanas tarifus, ko VPI noteikusi, ieviešot ieteicamo izmaksu metodoloģiju.

13. Šis ieteikums ir jāpārskata ne vēlāk kā četrus gadus pēc tā spēkā stāšanās datuma.
14. Šis ieteikums ir adresēts dalībvalstīm.

Briselē, 2009. gada 7. maijā

Komisijas vārdā —
Komisijas locekle
Viviane REDING

PIELIKUMS

Savienojuma pabeigšanas vairumtirdzniecības tarifu aprēķinu principi fiksētajos tīklos

Attiecīgās pieauguma izmaksas (t. i., novēršamās izmaksas) attiecībā uz savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojumu vairumtirdzniecībā ir starpība starp kopējām ilgtermiņa izmaksām, kas rodas operatoram, kurš nodrošina pilnu pakalpojumu klāstu, un kopējām ilgtermiņa izmaksām, kas šim operatoram rodas, ja tas trešām personām nenodrošina balss zvana savienojuma pabeigšanas pakalpojumu vairumtirdzniecībā.

Ir savstarpēji jānošķir arī izmaksas, kas saistītas ar datu plūsmu, un izmaksas, kas nav saistītas ar datu plūsmu, lai nodrošinātu, ka šīs izmaksas tiek pareizi piesaistītas. Izmaksas, kas nav saistītas ar datu plūsmu, ir jāizslēdz, lai aprēķinātu savienojuma pabeigšanas tarifus vairumtirdzniecībā. No izmaksām, kuras ir saistītas ar datu plūsmu, tikai tās izmaksas, kuras var novērst, ja nesniedz savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojumu vairumtirdzniecībā, ir jāpiesaista attiecīgajam savienojuma pabeigšanas pieaugumam. Šīs novēršamās izmaksas var aprēķināt, izmaksas, kas saistītas ar datu plūsmu, vispirms piesaistot pakalpojumiem, kas nav savienojuma pabeigšanas zvani vairumtirdzniecībā (piemēram, izejošie zvani, datu pakalpojumi, IPTV utt.), lai tikai atlikušās izmaksas, kas saistītas ar datu plūsmu, tiktu piesaistītas savienojuma pabeigšanas balss zvana pakalpojumam vairumtirdzniecībā.

Programmas noteiktais demarkācijas punkts starp izmaksām, kuras ir saistītas ar datu plūsmu, un izmaksām, kuras nav ar to saistītas, parasti atrodas vietā, kur atrodas pirmais datu plūsmas koncentrācijas punkts. PSTN tīklā tā parasti tiek uzskatīta par līnijas kartes augšupejošo pusi (tālvadības) koncentratorā. Platjoslas JPT ekvivalents ir līnijas karte DSLAM/MSAN⁽¹⁾. Ja DSLAM/MSAN ir novietots sadales skapī uz ielas, tadā gadījumā tas ir jāuzskata vai nu par modeļa sakaru līniju starp šo skapī un telefona centrāli, vai arī galvenais sadales elementi (MDF) ir dalītās piekļuves līdzeklis, un tas ir jāklasificē kā tādas izmaksu kategorijas daļa, kura ir jutīga pret datu plūsmu, bet tadā gadījumā demarkācijas punkts starp izmaksām, kuras ir saistītas ar datu plūsmu vai nav ar to saistītas, būs sadales skapī uz ielas. Ja plānotā jauda tiek piesaistīta savienojuma pabeigšanas balss zvana pakalpojumam neatkarīgi no izmantotās tehnoloģijas, tadā gadījumā demarkācijas punkts paliek (tālvadības) koncentratora līmenī.

No iepriekš izklāstītās pieejas izriet, ka to izmaksu piemēri, kuras uzskatītu par savienojuma pabeigšanas pakalpojuma papildu izmaksām, varētu būt šādi: tīkla papildu jauda, kas ir vajadzīga savienojuma pabeigšanas pakalpojuma vairumtirdzniecības radītās papildu datu plūsmas transportēšanai (piemēram, tīkla papildu infrastruktūra, ja tās izveides iemesls ir vajadzība palielināt kapacitāti, lai nodrošinātu savienojuma pabeigšanas vairumtirdzniecības papildus radītās datu plūsmas transportēšanu), kā arī realizācijas papildu izmaksas vairumtirdzniecībā, kuras ir tieši saistītas ar savienojuma pabeigšanas pakalpojuma vairumtirdzniecību trešām personām.

Lai noteiktu operatora efektivitātes pakāpi izmaksu modeļa izstrādes nolūkā, VPI ir jāņem vērā, ka fiksētajos tīklos operatoriem ir iespēja veidot savus tīklus kādā noteiktā ģeogrāfiskā teritorijā un vērst darbību uz to, lai izveidotu ļoti blīvus maršrutus, un/vai nomāt attiecīgus tīkla ieejas punktus no to īpašniekiem. Tāpēc, modelētajam operatoram nosakot vienotu lietderīgo apjomu, VPI ir jāņem vērā nepieciešamība veicināt efektīvu ieeju, kā arī jāatzīst, ka zināmos apstākļos mazāki operatori nelielās ģeogrāfiskajās teritorijās var veikt ražošanu, saglabājot zemas izmaksas uz vienu vienību. Turklāt var pieņemt, ka mazāki operatori, kas nespej nodrošināt atbilstību lielāko operatoru mēroga sniegtajām priekšrocībām plašākās ģeogrāfiskajās teritorijās, drīzāk iegādāsies ieejas punktus vairumtirdzniecībā, nevis sniegs savienojuma pabeigšanas pakalpojumus.

Savienojuma pabeigšanas vairumtirdzniecības tarifu aprēķinu principi mobilajos tīklos

Attiecīgās pieauguma izmaksas (t. i., novēršamās izmaksas) attiecībā uz savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojumu vairumtirdzniecībā ir starpība starp kopējām ilgtermiņa izmaksām, kas rodas operatoram, kurš sniedz pilnu pakalpojumu klāstu, un kopējām ilgtermiņa izmaksām, kas rodas operatoram, kurš trešām personām nenodrošina savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojumu vairumtirdzniecībā.

Ir savstarpēji jānošķir arī izmaksas, kas saistītas ar datu plūsmu, un izmaksas, kas nav saistītas ar datu plūsmu, lai nodrošinātu, ka šīs izmaksas tiek pareizi piesaistītas. Izmaksas, kas nav saistītas ar datu plūsmu, ir jāizslēdz, lai aprēķinātu savienojuma pabeigšanas tarifus vairumtirdzniecībā. No izmaksām, kuras ir saistītas ar datu plūsmu, tikai tās izmaksas, kuras var novērst, ja nesniedz savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojumu vairumtirdzniecībā, ir jāpiesaista attiecīgajam savienojuma pabeigšanas pieaugumam. Šīs novēršamās izmaksas var aprēķināt, izmaksas, kas saistītas ar datu plūsmu, vispirms piesaistot pakalpojumiem, kas nav savienojuma pabeigšanas zvani vairumtirdzniecībā (piemēram, izejošie zvani, īsziņas, MMS utt.), lai tikai atlikušās izmaksas, kas saistītas ar datu plūsmu, tiktu piesaistītas savienojuma pabeigšanas balss zvana pakalpojumam vairumtirdzniecībā.

Mobilā tālruņa un SIM kartes izmaksas nav saistītas ar datu plūsmu, un tās ir jāizslēdz no visiem izmaksu aprēķinu modeļiem, kas attiecas uz savienojuma pabeigšanas balss zvana pakalpojumiem vairumtirdzniecībā.

Pārklājuma zonu vislabāk var raksturot kā spēju vai iespēju izdarīt konkrētu zvanu no jebkuras vietas tīklā kādā konkrētā laika posmā, bet jauda raksturo tīkla papildu izmaksas, kas ir nepieciešamas, lai nodrošinātu datu plūsmas pieaugošo līmeni. Nepieciešamība nodrošināt abonentiem minēto pārklājuma zonu radīs izmaksas, kuras nav saistītas ar datu plūsmu un kuras nav iespējams piesaistīt savienojuma pabeigšanas zvana pieaugumam vairumtirdzniecībā. Investīcijas stabilajos mobilajos tirgos vairāk sekmē jaudas pieaugums, kā arī jaunu pakalpojumu izstrāde, un tas viss ir jāatspoguļo izmaksu modelī. Tāpēc no savienojuma pabeigšanas balss zvana pakalpojumu vairumtirdzniecībā pieauguma izmaksām ir jāizslēdz pārklājuma zonas nodrošinājuma izmaksas, bet tajās ir jāiekļauj papildu jaudas nodrošināšanas izmaksas tadā mērā, kādā tās rodas, nodrošinot savienojuma pabeigšanas balss zvana pakalpojumus vairumtirdzniecībā.

⁽¹⁾ Digitālais abonenta līnijas piekļuves multiplexors (*Digital Subscriber Line Access Multiplexer*)/daudzkārt izmantojamais piekļuves mezgls (*Multi-Service Access Node*).

Spektra izmantošanas izmaksas (atļauja saglabāt un lietot spektra frekvences), kas rodas, nodrošinot mazumtirdzniecības pakalpojumus tīkla abonentiem, sākotnēji nosaka abonentu skaits, tāpēc datu plūsmas pieaugums tās neveicina, un tās nav arī jāaprēķina kā daļa no pieauguma, kas attiecas uz savienojuma pabeigšanas zvana pakalpojumu vairumtirdzniecībā. Papildu spektra iegādes izmaksas, kas izdarītas, lai palielinātu jaudu (pārsniedzot minimumu, kāds nepieciešams, lai sniegtu mazumtirdzniecības pakalpojumus abonentiem) un lai nodrošinātu papildu datu plūsmu, kura radusies, nodrošinot savienojuma pabeigšanas balsis zvana pakalpojumu vairumtirdzniecībā, iespēju robežās ir jāiekļauj aprēķinos kā nākotnes iespēju izmaksas.

No iepriekš izklāstītās pieejas izriet, ka to izmaksu piemēri, kuras uzskatītu par savienojuma pabeigšanas pakalpojuma papildu izmaksām, varētu būt šādi: tīkla papildu jauda, kas ir vajadzīga savienojuma pabeigšanas pakalpojuma vairumtirdzniecības radītās papildu datu plūsmas transportēšanai (piemēram, tīkla papildu infrastruktūra, ja tās izveides iemesls ir vajadzība palielināt kapacitāti, lai nodrošinātu savienojuma pabeigšanas vairumtirdzniecības papildus radītās datu plūsmas transportēšanu). Šādas ar tīklu saistītas izmaksas būtu arī papildus izveidoti mobilo sakaru komutācijas centri (MSK) vai pamatinfrastruktūra, kas jau tagad vajadzīga, lai savienojuma pabeigšanas datu plūsmu transportētu trešām personām. Turklāt atsevišķus tīkla elementus izmanto kā izejošā zvana, tā arī savienojuma pabeigšanas pakalpojumu sniegšanai, piemēram, šūnas bāzes stacijas jeb bāzes raidzvērtēja stacijas (BTS); arī šos tīkla elementus iekļaus savienojuma pabeigšanas izmaksu modelī – ar nosacījumu, ka šie elementi ir vajadzīgi, lai nodrošinātu papildu kapacitāti, kas vajadzīga savienojuma pabeigšanas datu plūsmas transportēšanai trešām personām. Turklāt vērā ņemtu arī spektra papildu izmaksas un vairumtirdzniecības realizācijas izmaksas, kuras ir tieši saistītas ar savienojuma pabeigšanas pakalpojuma vairumtirdzniecībā nodrošināšanu trešām personām. Tas nozīmē, ka modelī nav iekļautas pārklājuma zonas nodrošinājuma izmaksas, uzņēmuma nenovēršamās pieskaitāmās izmaksas un mazumtirdzniecības realizācijas izmaksas.

Lai izmaksu modeļa vajadzībām noteiktu minimālo lietderīgo apjomu un ņemot vērā vairākās ES dalībvalstīs vērojamo tendenci tirgus sadalījuma jomā, ieteicamā metode ir pieņemt, ka lietderīgais apjoms ir 20 % liela tirgus daļa. Paredzams, ka mobilie operatori, kuri ir ienākuši tirgū, tieksies pēc maksimālas efektivitātes un ieņēmumiem, tāpēc tie spēs iegūt 20 % lielu minimālo tirgus daļu. Ja VPI var pierādīt, ka, ņemot vērā faktiskos tirgus apstākļus, dalībvalsts teritorijā par lietderīgu ir uzskatāms cits apjoms, tad tā vērtība varētu atšķirties no ieteiktās.